

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Helena Ciepla (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Henryk Pietrkowski

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku Szpitala im. B.(...) w Ł. - Oddział Terapii dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych (...)

przy uczestnictwie R. D. i Z. K.

o umieszczenie w domu pomocy społecznej bez zgody uczestnika postępowania R. D., po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 marca 2008 r., skargi kasacyjnej uczestnika postępowania R. D.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 18 czerwca 2007 r., sygn. akt XII Ca (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną.**
- 2. przyznaje adw. M. E. kwotę 120 zł tytułem wynagrodzenia za udzieloną uczestnikowi pomoc prawną z urzędu, płatną przez Sąd Okręgowy w Ł.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Ł. postanowieniem z dnia 18 czerwca 2007 r. oddalił apelację uczestnika postępowania od postanowienia Sądu Rejonowego w Ł. stwierdzającego, że zachodzą przesłanki do umieszczenia uczestnika postępowania w domu pomocy społecznej.

Rozstrzygnięcie to oparł na następujących aprobowanych ustaleniach Sądu Rejonowego uzupełnionych w postępowaniu apelacyjnym.

Uczestnik postępowania od dzieciństwa leczy się w Poradni Zdrowia Psychicznego, a w późniejszym okresie także w poradni odwykowej. Był wielokrotnie hospitalizowany na oddziale psychiatrycznym i odwykowym z powodu nadużywania alkoholu i środków odurzających, dokąd zawsze był przywożony w bardzo złym stanie somatycznym. W styczniu 2007 r. został przyjęty na Oddział Intensywnej Terapii Szpitala im. dr B.(...) z powodu śpiączki po nadużyciu substancji psychoaktywnych oraz niewydolności oddechowej związanej z zapaleniem płuc.

Podzielając opinię biegłego lekarza psychiatry Sąd ten ustalił, że uczestnik nie jest zdolny do samodzielnej egzystencji, podejmuje błędne decyzje zagrażające zdrowiu a nawet życiu, dlatego nie można go pozostawić bez opieki. Nie zdaje sobie sprawy z sytuacji w jakiej się znajduje, jest bezkrytyczny wobec swojego stanu zdrowia, nie może zerwać z nałogiem pomimo wielokrotnych przyrzeczeń i obietnic. Choroba jest silniejsza od jego woli.

Mieszka w mieszkaniu bez okien, prądu i ogrzewania, nikt z rodziny nie deklaruje mu pomocy, matka odwiedza go w szpitalu i wychodzi z nim jedynie na spacer. Powrót do dotychczasowego miejsca zamieszkania może zagrażać jego bezpieczeństwu, a najwłaściwszym sposobem zabezpieczenia jego zdrowia i życia oraz potrzeb życiowych jest umieszczenie w Domu Pomocy Społecznej.

Orzeczenie to uczestnik postępowania zaskarżył skargą kasacyjną, w której zarzucił nieważność postępowania polegającą na pozbawieniu go możliwości obrony swoich praw przez nieustanowienie pełnomocnika z urzędu (art. 379 pkt 5 k.p.c.) oraz naruszenie:

- art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 42 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego w związku z art. 13 § 2 k.p.c. przez nieuchylenie orzeczenia Sądu pierwszej instancji i niezniesienie (omyłkowo ujęte w skardze kasacyjnej jako zniesienie) postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością;
- art. 385 k.p.c. w związku z art. 42 powołanej ustawy i art. 13 § 2 k.p.c. przez oddalenie apelacji mimo, że była zasadna;
- art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. i art. 42 powołanej ustawy przez nieodniesienie się w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia do zarzucanej nieważności postępowania;
- art. 42 w związku z art. 38 i 39 powołanej ustawy oraz art. 13 § 2 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i utrzymanie w mocy postanowienia Sądu pierwszej

instancji orzekającego najbardziej uciążliwy środek mimo braku takiej konieczności. W konkluzji wniósł o uchylenie orzeczeń Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozważony w pierwszej kolejności jako najdalej idący zarzut nieważności postępowania nie może odnieść zamierzonego skutku. Według ugruntowanego orzecznictwa, pozbawienie możliwości obrony należy oceniać przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności sprawy, bowiem „pojęcie niemożności obrony” może obejmować różne stany faktyczne, jednakże w grę wchodzi tylko wypadek, gdy strona rzeczywiście była pozbawiona możliwości obrony i nie działała w postępowaniu, a nie gdy mimo naruszenia przepisów procesowych podjęła czynności w postępowaniu.

Zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111 poz. 535), sąd może ustanowić dla osoby, której postępowanie dotyczy adwokata z urzędu, jeżeli osoba ta ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest zdolna do złożenia wniosku, a sąd uzna udział adwokata w sprawie za potrzebny.

Taka sytuacja nie występuje w przedmiotowej sprawie. Uczestnik postępowania zarówno w czasie badania przez biegłego lekarza psychiatrę, jak i postępowania przed Sądem Okręgowym, był prawidłowo zorientowany, co do miejsca, czasu i otoczenia, przed Sądem złożył dorzeczne zeznania, a w domu pomocy społecznej, jak podał, nie chce być umieszczony „ponieważ straciłby mieszkanie”. W tej sytuacji Sąd Okręgowy słusznie uznał, że w świetle art. 48 powołanej ustawy nie istniała potrzeba ustanowienia adwokata z urzędu, i na taką potrzebę nie wskazywała opinia biegłej, ani kontakt z uczestnikiem na rozprawie przed tym Sądem. Dlatego ustanowił dla niego adwokata dopiero do postępowania kasacyjnego. W tym stanie faktycznym nie można przyjąć, by skarżący był pozbawiony obrony swoich praw, a tym samym by zachodziła nieważność postępowania z przyczyny określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c.

W konsekwencji prawidłowo Sąd Okręgowy oddalił apelację, nie naruszając zarzucanych w skardze kasacyjnej przepisów art. 386 § 2 i art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 42 powołanej ustawy.

Powołane przez skarżącego orzeczenia Sądu Najwyższego, mające uzasadniać trafność zarzutu naruszenia art. 48 powołanej ustawy, zostały wydane w odmiennych stanach faktycznych. Przykładowo w sprawie II CKN 399/01 uczestniczka postępowania cierpiała na chorobę psychiczną w postaci zespołu maniakalnego, w ogóle nie

odpowiadała na pytania Sądu, zeznawała chaotycznie, zatem istniała potrzeba ustanowienia dla niej adwokata z urzędu.

Bezzasadny okazał się też zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. Przepis art. 328 § 2 k.p.c. zastosowany odpowiednio do uzasadnienia orzeczenia Sądu drugiej instancji oznacza, że uzasadnienie to nie musi zawierać wszystkich elementów uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji, ale takie elementy, które ze względu na treść apelacji i na zakres rozpoznania sprawy, wyznaczony przepisami ustawy są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd drugiej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1998 r. I CKN 899/98, niepubl.). Uzasadnienie zaskarżonego postanowienia odpowiada tak określonym wymaganiom, bowiem Sąd Okręgowy jasno i w sposób nie budzący wątpliwości, po uzupełnieniu postępowania dowodowego, zaaprobował pogląd Sądu Rejonowego o spełnieniu przesłanek z art. 38 i 39 powołanej ustawy o ochronie zdrowia psychicznego do umieszczenia uczestnika w domu pomocy społecznej. Oddalając apelację tym samym dał wyraz temu, że nie dopatrywał się w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, branej z urzędu pod rozważę, nieważności postępowania.

Nietrafny jest wreszcie zarzut naruszenia przepisów art. 38, 39 i 42 wymienionej ustawy o ochronie zdrowia psychicznego przez ich niewłaściwe zastosowanie. Dla oceny naruszenia prawa materialnego decydujący jest stan faktyczny sprawy, będący podstawą wydania zaskarżonego orzeczenia. Kontroli kasacyjnej nie podlegają ustalenia faktyczne dokonane przez sąd drugiej instancji. Wprawdzie skarżący nie kwestionuje dokonanych ustaleń, a naruszenia tych przepisów dopatruje się w wyprowadzeniu z zebranego materiału błędnego wniosku o spełnieniu przesłanek do umieszczenia go w domu pomocy społecznej, argumentując tym, że aktualnie własnym staraniem wstawił szyby w mieszkaniu, zawarł umowę o dostawę energii i stara się o pomoc finansową w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej na pomalowanie mieszkania. Te nowe elementy wprowadzone w skardze kasacyjnej do stanu faktycznego sprawy, niezależnie od tego że zaistniały po wydaniu zaskarżonego orzeczenia, nie mogły być wzięte pod uwagę przy rozpoznawaniu skargi. Sąd Najwyższy bowiem nie może czynić własnych ustaleń odmiennych od przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Z tych względów skargę kasacyjną, jako pozbawioną uzasadnionych podstaw, oddalono (art. 398¹⁴ k.p.c.), orzekając o wynagrodzeniu dla pełnomocnika z urzędu za udzieloną uczestnikowi postępowania pomoc prawną na podstawie § 19 i 20 w związku z § 2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w

sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348).